

N:o 53.

Ank. till Riksd. Kansli den 5 Maj 1882, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående de Kongl. teatrarne.

(2:a U. A.)

Uti en den 31 sistlidne Mars till Riksdagen aflåten proposition (N:o 40) har Kongl. Maj:t, som funnit hinder för närvarande möta för afgifvande af förslag om definitivt ordnande för framtiden af de Kongl. teatrarne angelägenheter, äskat Riksdagens medgifvande dertill, att de Kongl. teatrarne verksamhet måtte jemväl efter utgången af det den 30 nästkommande Juni tilländagående spelåret och intill dess, efter slutligt afgörande af frågan om teatrarne framtida ställning, tillämpning deraf kunde komma att inträda, fortgå efter hufvudsakligen enahanda plan som hittills, med rätt för Kongl. Maj:t att låta på statsverkets bekostnad af tillgängliga medel förskjuta de utgifter för teatrarne förvaltning, hvartill det ordinarie statsanslaget och teatrarne öfriga inkomster kunde komma att ej lemna tillgång.

Enligt hvad ett förevarande proposition bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 27 April 1881 utvisar, har Hans Maj:t Konungen — vid anmälan af *dels* samma års Riksdags underdåniga skrifvelse (N:o 59) med tillkännagifvande att Kongl. Maj:ts då afgifna proposition angående åtskilliga de Kongl. teatrarne rörande ärenden blifvit af Riksdagen afslagen, och *dels* Riksmarskalksemetets underdåniga memorial den 21 nyss nämnda månad och år, deri embetet i anledning af den utgång, frågan om ordnandet af de Kongl. teatrarne angelägenheter vid riksdagen erhållit, hemställt att staten efter förloppet af då pågående speltermin eller vid då instundande Juni må-

nads slut måtte öfvertaga det direkta bestyret med ordnandet och öfverinseendet öfver de Kongl. teatrarne — förklarar:

att, sedan Hans Maj:t genom sin hofförvaltning godtgjort samtliga de skulder, hvori de Kongl. teatrarne vid utgången af spelåret den 30 Juni 1881 häftade, de Kongl. teatrarne efter nämnda tid icke vidare komme att lyda under hofförvaltningen, utan teatrarne angelägenheter att af Hans Maj:t handläggas liksom öfriga allmänna regeringsärenden efter föredragning i Statsrådet;

samt att Hans Maj:t emellertid förbunde Sig att, så länge de Kongl. teatrarne verksamhet fortsattes och statsverket dertill bidroge med då utgående årsanslag af 60,000 kronor, till de Kongl. teatrarne för framgent begagnande af de platser å desamma, hvilka då för Hans Maj:ts räkning disponerades, utgifva årligen 67,385 kronor, hvilken summa, hvaraf 60,000 kronor vore afsedda för Stora teatern och 7,385 kronor för Dramatiska teatern, minskades med motsvarande belopp, i händelse endera af teatrarne upphörde med sin verksamhet; och uppstälde Hans Maj:t för detta Sitt bidrag ytterligare det vilkor, att de förbindelser, hvilka den dertills varande teaterstyrelsen iklädt sig i fråga om listtidsengagement för fyra af de vid de Kongl. teatrarne anstälde artister, måtte af statsverket fullgöras så länge den Kongl. teaterns verksamhet fortofore, hvaremot Hans Maj:t åtog sig att sedermera ansvara för uppfyllandet af berörda förbindelser.

Af samma statsrådsprotokoll inhemtas vidare, att Kongl. Maj:t förklarar, bland annat:

att de Kongl. teatrarne tills vidare skulle lyda under Finansdepartementet, hvars chef hade att inför Kongl. Maj:t föredraga de ärenden, som rörde teatrarne; samt

att deras verksamhet skulle under det med den 1 Juli 1881 inträdande spelåret fortgå efter hufvudsakligen enahanda plan som dertills, dock med iakttagande af all den sparsamhet i förvaltningen, som af omständigheterna medgäfves.

I ett nu föreliggande proposition jemväl vidfogadt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 31 Mars innevarande år är anfördt att, då efter Kongl. Maj:ts öfverförda, den 27 April 1881 gjorda förklarande frågan om ett definitivt ordnande för framtiden af de Kongl. teatrarne angelägenheter vore af beskaffenhet att endast genom Riksdagens medverkan kunna lösas, det kunde synas, som skulle tiden vara inne att i sådant hänseende till Riksdagen aflåta förslag, men att därför emellertid inträdt bestämda hinder. Ett dylikt förslag, vare sig det skulle gå i samma riktning, som Kongl. Maj:ts framställning till sistlidne Riksdag, och således afse en öfver-

låtelse till enskild person eller bolag under visst antal år af de Kongl. teatrarne egendom eller åsyfta ett fortsatt bedrivande för statens räkning af de Kongl. teatrarne verksamhet, måste nemligen, för att lemna erforderliga materialier för frågans bedömande, åtföljas af en, så vidt möjligt, fullständig utredning rörande beloppet af de tillskott, som utöfver teatrarne egna tillgångar kunde erfordras för uppehållande af teatrarne verksamhet. En sådan utredning kunde naturligtvis endast åvägabringas på erfarenhetens väg, och den behöfliga erfarenheten måste förvärfvas under en tid, som medgåfve teatrarne att arbeta under förhållanden, som kunde i sådant afseende anses normala. Under den korta tid, teatrarne hittills skötts för statsverkets räkning, hade emellertid ett störande afbrott i deras verksamhet inträffat genom den våld, som den 10 Oktober sistlidna år utbrutit inom operahuset och skadat såväl sjelfva byggnaden som en stor del af teatermaterielen, på samma gång derigenom vållats, att Stora teaterns verksamhet måst inställas under mera än två veckors tid.

Till det hinder, som nu antydda omständigheter innebure för teaterfrågans definitiva lösning i närvarande stund, komme jemväl ett annat icke mindre viktigt, som rörde beskaffenheten af de byggnader, som nu vore för de Kongl. teatrarne upplåtna. Den senaste tidens eldsolyckor i teaterbyggnader, så inom som utom landet, hade ånyo rigtat uppmärksamheten på angelägenheten af teaterlokalers anordnande på ett så långt möjligt mot eldsvådor och dermed förbundna olyckshändelser betryggande sätt. En af Öfverståthållareembetet tillsatt komité för utarbetande af förslag rörande åtgärder mot eldfara vid representationer å hufvudstadens teatrar hade också yttrat sig rörande de båda Kongl. teatrarne och vid sidan af en mängd mera lätt utförbara och icke så synnerligen kostsamma säkerhetsåtgärder och försigtighetsmått föreslagit omfattande och med högst betydliga kostnader förenade anordningar rörande byggnadernas inredning, hvaribland förekomme anbringande å båda teatrarne af jernridå mellan scenen och salongen; väsentlig förändring af trappor och utgångar i Dramatiska teaterns hus; byggande af en ny trappa i operahuset för att tjena till utgång från tredje och fjärde raderna; samt en genomgripande förändring af gasledningssystemet i operahuset m. m. Då denna fråga emellertid icke vore i det skick, att den nu kunde af Kongl. Maj:t pröfvas och underställas innevarande Riksdag, men det definitiva ordnandet af statens åtgöranden för teaterverksamheten icke borde ske utan i sammanhang med frågan om de anslag, som för teaterlokalernas förändring kunde påkallas, samt huruvida båda de nuvarande lokalerna eller endast endera af dem borde för ändamålet bi-

behållas, mötte äfven i nu anförda omständighet ett hinder för slutlig behandling vid denna riksdag af teatrarne framtida ställning.

Under sådana förhållanden syntes frågan om de Kongl. teatrarne för närvarande befinna sig på den ståndpunkt, att ett fortsatt interimistiskt uppehållande af deras verksamhet efter hufvudsakligen enahanda plan som hittills, för den närmaste framtiden vore den enda utväg, som kunde ifrågakomma. I hvilken utsträckning ett sådant provisoriskt uppehållande af teatrarne kräfde ökade bidrag från statsverket utöfver det på ordinarie stat uppförda anslag af 60,000 kronor, läte sig emellertid icke med säkerhet bestämma, och ostridigt vore, att en rubbning af den ordinarie staten icke kunde vara lämplig för en helt och hållet interimistisk anordning. Naturligare vore då att, i afvaktan på teaterfrågans slutliga lösning, de för teatrarne utöfver det ordinarie anslaget till äfventyrs erforderliga medel finge, såsom egde rum med andra på förhand icke beräkneliga tillfälliga utgifter, efter regeringens bepröfvande förskjutas af hos Statskontoret tillgängliga medel samt hos Riksdagen anmälas till ersättande. En sådan anordning kunde naturligtvis endast såsom en öfvergångsform försvaras, men såsom sådan syntes den ega sitt fulla berättigande och, så vidt inses kunde, vara den enda möjliga, derest teatrarne verksamhet icke skulle i afbidan på frågans slutliga öde helt och hållet inställas.

Vid afgifvande af yttrande i anledning af förevarande proposition har Utskottet till en början velat meddela följande, med ledning af tillgängliga handlingar och inhemtade upplysningar upprättade jemförande öfversigt öfver medelinkomsten af föreställningarne å hvardera af de Kongl. teatrarne under nu pågående spelår intill den 31 sistlidne Mars och de två närmast föregående spelåren:

	1879—1880	1880—1881	1881—1882
Kongl. Stora teatern	kronor 1,339: 04.	1,243: 99.	1,380: 96.
Kongl. Dramatiska teatern ...	„ 690: 58.	652: 02.	767: 29.

Härvid är särskildt att märka, att i recettmedlen för Stora teatern för innevarande spelår icke medräknats abonnementsmedlen, hvilka uppgå till 18,700 kronor.

Hvad Kongl. Maj:ts i ämnet nu gjorda framställning vidkommer, har Utskottet icke ansett sig böra tillstyrka Riksdagen att lemna något

särskildt medgifvande i afseende å fortsättningen af de Kongl. teatrar-
nes verksamhet tills vidare efter hufvudsakligen enahanda plan som
hittills, enär genom ett dylikt medgifvande Riksdagen skulle kunna
antagas hafva godkänt samma plan. Något sådant medgifvande läser
ej heller vara af behovet påkalladt, då Riksdagen redan anvisat det
ordinarie anslaget till teatrarne för nästkommande år samt dessutom
beviljat ett ganska betydligt extra anslag för betäckande af utgifter,
som förorsakats af den sistlidna år i Stora teatern timade eldsvadan.

Vidkommande åter förslaget derom, att de utgifter för teatrar-
ne förvaltning, hvartill det ordinarie statsanslaget och teatrar-
nes öfriga inkomster kunna komma att ej lemna tillgång, skulle få på statsver-
kets bekostnad af tillgängliga medel förskjutas, läser det väl med den
förändrade ställning, teatrarne till följd af Kongl. Maj:ts omförmälda,
den 27 April 1881 gifna förklarande numera intaga, få anses behöf-
ligt, att utväg beredes för uppehållande af de Kongl. teatrar-
nes verksamhet, men stora betänkligheter synas likväl möta vid att lemna det
äskade medgifvandet för så obestämd tid och till så obegränsadt be-
lopp, som Kongl. Maj:t begärt. Enligt Utskottets åsigt bör ett med-
gifvande i nu förevarande hänseende endast lemnas för nästkommande
spelår samt inskränkas till ett visst maximibelopp. Då teaterdirek-
tionen själf, enligt hvad ofvan berörda statsrådsprotokoll för den 31 sist-
lidne Mars utvisar, såsom ett önskningsmål framhållit, att till de Kongl.
teatrar-nes fortsatta drift måtte beredas ett ökad anslag af 40,000
kronor utöfver det nu varande statsanslaget, vill det synas som om
det vore fullt tillräckligt, derest Kongl. Maj:t medgäfvit rätt att låta
intill nämnda belopp på statsverkets bekostnad förskjuta de utgifter
för teatrar-nes förvaltning under instundande spelår, hvartill tillgång
eljest möjligen skulle komma att saknas; och har Utskottet derföre
funnit sig böra endast i sådan form tillstyrka det äskade medgif-
vandet.

Enär emellertid största vikt ligger deruppå, att det rådande in-
terimistiska tillståndet i afseende å de Kongl. teatrarne må snarast
möjligt upphöra, helst, på sätt till statsrådsprotokollet jemväl är ytt-
radt, det svårligen läser förena sig med de hos oss eljest tillämpade
förvaltningsformer att låta en teaterförvaltning handhafvas omedelbart
af staten, har Utskottet kunnat lemna sitt förord i ofvan omförmälda
hänseende endast under förutsättning att till näst sammanträdande
Riksdag må blifva framlagdt förslag till definitivt ordnande af frågan
om teatrar-nes framtida ställning, vare sig sådant finnes böra ske ge-
nom försäljning af den Dramatiska teatern och den Stora teaterns upp-
låtande för viss tid till bolag eller enskild person, eller genom båda

teatrarnes utarrenderande, eller genom inställande af de Kongl. teatrarnes verksamhet och byggnadernas användning för andra ändamål, eller genom öfverenskommelse i ämnet med Stockholms stad, eller på annat här ej angifvet sätt, hvarigenom statsverket befrias från obestämda utgifter för denna institution; och har Utskottet därför ansett sig böra föreslå Riksdagen att hos Kongl. Maj:t anhålla om aflåtande till nästkommande Riksdag af framställning i berörda hänseende.

På grund af hvad sålunda förekommit och anförts hemställer Utskottet,

att Riksdagen — jemte förklarande det Riksdagen icke nu vill yttra sig beträffande den plan, enligt hvilken de Kongl. teatrarnes verksamhet skulle komma att tills vidare fortgå, samt under anhållan det Kongl. Maj:t täcktes till näst sammanträdande Riksdag framlägga förslag till definitivt ordnande af frågan om teatrarnes framtida ställning och verksamhet på ett eller flera af ofvan antydda eller annat lämpligt sätt, hvarigenom statsverket blefve befriadt från obestämda utgifter för denna institution — må medgifva Kongl. Maj:t rätt att låta på statsverkets bekostnad af tillgängliga medel förskjuta intill 40,000 kronor de utgifter för teatrarnes förvaltning under nästkommande spelår, hvartill det ordinarie teateranslaget och teatrarnes öfriga inkomster möjligen icke komma att lemna tillgång.

Stockholm den 5 Maj 1882.

På Stats-Utskottets vägnar:

EMIL KEY.

Reservationer:

af Herrar Grefve *Gustaf Sparre*, Friherre *R. von Kræmer* och Friherre *H. M. Palmstierna*;

af Herr Friherre *F. von Essen*, som ville att *efter* de i sista stycket af Utskottets motivering förekommande orden: "eller genom inställande af de Kongl. teatrarnes verksamhet och byggnadernas användning för andra ändamål" skulle tillsättas orden: "samt i sammanhang dermed beredande af annan lokal för upprätthållande af den sceniska konsten";

af Herrar *R. Montgomery-Cederhielm*, *L. Nordenfelt*, *R. Törneblad*, Grefve *S. Lagerberg*, *O. Evers* och *J. Widén*, hvilka ansågo någon antydning om det sätt, hvarpå förslaget till definitivt ordnande af teatrarnes ställning skulle grundas, så mycket mindre hafva varit af nöden, som uttalandet om detta sätt för närvarande måst blifva helt och hållet obestämdt;

af Herrar *Liss Olof Larsson* och *Carl Anders Larsson*;

af Herr *Nils Petersson*, hvilken icke ville tillstyrka Riksdagen att medgifva Kongl. Maj:t rätt att låta på statsverkets bekostnad af tillgängliga medel förskjuta intill 40,000 kronor de utgifter för teatrarnes förvaltning under nästkommande spelår, hvartill det ordinarie teateranslaget och teatrarnes öfriga inkomster möjligen icke komme att lemna tillgång.
